

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

22.1.2015

Høringsuttalelse: «Endring i statsborgerloven – krav om at søkere mellom 18 og 67 år skal beherske et minimum av norsk muntlig og bestå en test i samfunnskunnskap»

Vi viser til høringsbrev av 15.10.2014, angående forslag til endring av statsborgerloven.

Til forslaget om krav til bestått norskprøve (ny § 4-4)

Departementet grunngir forslaget om å kreve bestått norskprøve med et ønske om «[...] å synliggjøre forventningen om at innvandrere lærer seg norsk». Ifølge dagens forskrift må søkere til norsk statsborgerskap enten dokumentere gjennomført norskopplæring, *eller* ha bestått Norskprøven.

Folkeuniversitetet mener, i likhet med departementet, at det er avgjørende for integreringen i samfunnet at innvandrere lærer seg norsk.

Fra 1.1.2012 er antall undervisningstimer i norsk med samfunnsfag utvidet fra 300 til 600 timer for de som har rett og plikt, mens søkere som ikke har plikt må ha gjennomført 300 timer. Det er også stadig flere kandidater som tar Norskprøven. Økningen startet før prøven ble obligatorisk: Antall kandidater som tok Norskprøven er tredoblet fra 2006 til 2013. Omlag 18 000 tok Norskprøven i 2013 mot omlag 16 000 i 2012 (tidligere Norskprøve 2 og 3 sammenlagt). Det er også verd å merke seg at 91 % av kandidatene som avla prøven på A2 nivå (det foreslåtte kravet fra departementet) besto muntlig eksamen.

Dette indikerer at innvandrere både er innforstått med forventningen fra samfunnets side om å lære seg norsk og ikke minst har et eget ønske om å gjøre det og at ordningen, slik den er i dag, allerede fungerer godt.

Til forslaget om ny samfunnskunnskapsprøve - på norsk

Samfunnskunnskapsprøven for voksne innvandrere ble innført med den nye læreplanen i norsk og samfunnskunnskap i 2013. Formålet med prøven er å måle *kunnskaper om samfunnet*, ikke språkferdigheter. Derfor får deltakerne ta den på sitt eget morsmål eller et språk de kjenner godt, og prøven kan også avlegges muntlig. Dermed kan kandidatene få dokumentert at de har tilegnet seg kunnskap om det norske samfunnet, selv om de (foreløpig) ikke har et høyt nivå i norsk. Prøven har i dag en viktig funksjon som motivasjonsfaktor for å fullføre kurset i samfunnskunnskap ganske raskt etter ankomst til Norge. Det er likevel ikke alle kandidater som har de nødvendige forutsetningene for å kunne bestå en slik test innen tidsrammen som er påkrevd. Dette gjelder primært flyktninger fra krigsherjede områder med liten eller ingen skolegang, i særlig grad kvinner. Regjeringens politiske plattform refererer til

at prøven skal bestås, men med rimelige unntaksbestemmelser. Vi håper at forholdene nevnt ovenfor også kan legges til grunn for unntak fra kravet om bestått.

Dersom hensikten med samfunnsfagprøven fortsatt skal være at kandidatene skal få vise at de har grunnleggende kunnskap om det norske samfunnet er samfunnsfagprøven, etter Folkeuniversitetets oppfatning, fullgod dokumentasjon. Departementet foreslår imidlertid at de som allerede har bestått samfunnsfagprøven etter fullført norskopplæring må ta prøven om igjen - på norsk - før de kan søke norsk statsborgerskap.

Det innebærer at man i tillegg til samfunnsfagprøven innfører en ny prøve, som ikke primært tester grunnleggende kunnskap om *samfunnet* (de er allerede testet) men i stor grad vil være en målestokk på *norskferdigheter*; i hvilken grad kandidatene har et tilstrekkelig vokabular på norsk til å forstå spørsmålene og svaralternativene.

Når det gjelder omlegging av samfunnskunnskapsprøven til norsk, skriver departementet i sitt høringsforslag blant annet:

Å avlegge prøven på norsk slik den i dag foreligger, forutsetter et nivå i norsk skriftlig tilsvarende B1 i rammeverket, og det vil være aktuelt å revidere prøven slik at den ikke stiller for sterke krav til norskkunnskaper.

I høringsnotatet står det videre at «Innholdet i prøven vil antakelig også måtte redigeres noe, for å tilpasses innvandrere som har bodd i Norge i flere år.»

Det er positivt at man erkjenner at den eventuelle prøven må tilpasses språklig, og ikke kan tilbys slik den er i dag. Men når det gjelder revidering av innholdet i prøven, kommer det ikke klart fram hva departementet mener. Man må gå ut fra at det dreier seg om å tilpasse språket til A2, siden beståttkravet på norskprøven skal være A2. Men språket til en A2-kandidat er per definisjon ikke tilpasset emner som omhandler samfunnet. Når prøven i tillegg skal tilpasses til «innvandrere som har bodd i Norge i flere år» kan det vanskelig tolkes som annet enn at man forventer større kunnskaper enn de som måles gjennom dagens samfunnsfagsprøve. *Det felles europeiske rammeverket for språk* som departementet viser til, skildrer A2-nivået slik (global skala):

Kan forstå setninger og vanlige uttrykk knyttet til de viktigste områdene av dagliglivet, f.eks. svært enkel informasjon om en selv og familien, innkjøp, nærmiljø og arbeidsliv. Kan klare seg i enkle og rutinepregede samtalesituasjoner med direkte utveksling av informasjon om kjente og rutinepregede forhold. Kan med enkle ord beskrive visse sider ved sin egen bakgrunn og sitt nærmiljø og grunnleggende personlige behov. (Rammeverket 2011: 28.)

En prøve i samfunnskunnskap på norsk vil altså berøre temaer som fordrer en type vokabular som læres når man er kommet mye lengre i språkutviklingen enn A2-nivået tilsier. I tillegg

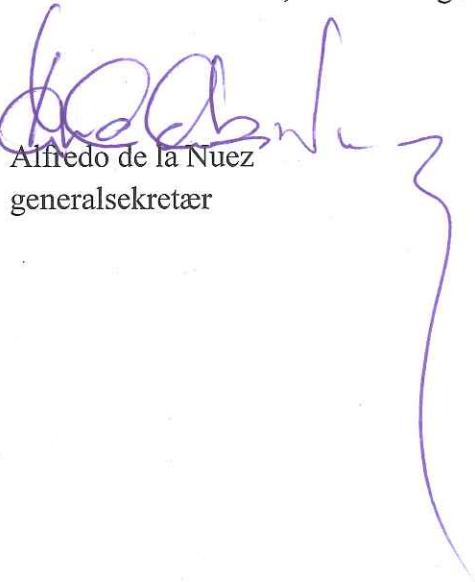
dreier det seg om en skriftlig prøve som måler en annen ferdighet enn man har satt som krav, nemlig leseforståelse. Problemet ville heller ikke kunne løses ved å tilby prøven muntlig (til de svakeste kandidatene), siden de likevel ikke ville ha språklige forutsetninger til å klare den. Endringsforslaget innebærer dermed at det innføres et indirekte språkkrav som er langt strengere enn det man faktisk ber om i norskprøven (muntlig A2). Det tilsynelatende rimelige kravet til norskferdigheter blir dermed ikke reelt, og innvandrere med gode samfunnsfagskunnskaper, men ikke fullt så gode norskferdigheter, vil bli avskåret fra å dokumentere hva de faktisk kan.

Avslutningsvis tillater vi oss å stille spørsmål ved anslaget på at økt sikkerhet rundt prøveavvikling, utvikling og revisjon av eventuell (ny) samfunnsfagprøve vil koste 5 millioner kroner. En eventuell ny samfunnskunnskapsprøve på norsk vil etter vår oppfatning måtte utvikles fra bunnen av og ikke minst vil en kvalitetssikring av prøven både bli omfattende og utfordrende, siden det vil være mer uklart hva prøven faktisk måler.

Konklusjon:

I regjeringens politiske plattform heter det at «alle som søker norsk statsborgerskap skal beherske et minimum av norsk og gjennomgå en test i samfunnskunnskap. Prøven skal bestås, men med rimelige unntaksbestemmelser».

Etter Folkeuniversitetets oppfatning blir dette ivaretatt ved at kravet settes til norsk muntlig på A2-nivå, slik det foreslås i høringsnotatet og at *dagens* samfunnsfagsprøve på morsmålet eller et språk kandidaten kjenner godt, teller som dokumentasjon på grunnleggende ferdigheter om det norske samfunnet, med rimelige unntaksbestemmelser.

Alfredo de la Nuez
generalsekretær